



पाठ ११ सङ्गीत र समाज

उद्देश्य: गीतका शब्दहरूमा रूढिवादी कुराहरू सुन्नु र विकल्पहरू सिर्जना गर्ने प्रयास गर्नु।

सङ्गीतलाई सामाजिक सन्देशका लागि प्रयोग गर्न सकिन्छ। स्वतन्त्रता सङ्ग्रामको समयमा, हाम्रा नेताहरूले अङ्ग्रेजहरू विरुद्ध मानिसहरूलाई एकजुट गर्न सङ्गीतको प्रयोग गरे।

गतिविधि १ : सङ्गीत जसले एकता ल्याउँछ!

हाम्रो राष्ट्रगान भारतको विविधताको प्रतिबिम्ब हो! नोबेल पुरस्कार विजेता रवीन्द्रनाथ टैगोर पहिलो भारतीय र गैर-युरोपेली थिए जसले 1913 मा रूढी तोडे र साहित्यमा नोबेल पुरस्कार जिते। राष्ट्रगान संस्कृतकृत बङ्गालीमा रचना गरिएको थियो। यसले भारतको विशाल र विविध भौगोलिक परिदृश्यको विश्लेषण गर्छ।

- गीतको बोल र अर्थ बुझ्नुहोस् र यसले कसरी भारतको विविधतालाई मनाउँछ भनेर सोच्नुहोस्।



0680CH11

- रचनाले कसरी गीतलाई भव्य महसुस गराउँछ भनेर विश्लेषण गर्नुहोस्।
- गीतले शब्द र सङ्गीत दुवैको माध्यमबाट जगाउने भावनाको चर्चा गर्नुहोस्।

गतिविधि २: हाम्रो जराहरू

तपाईंले प्राचीन ग्रन्थहरू, वेद र उपनिषद्हरूको बारेमा सुन्नुभएको होला। हामी एकअर्कादेखि फरक भए तापनि तिनीहरूले हामीलाई दयालु, सत्यवादी र मायालु हुन प्रेरित गर्छन्।

कठोपनिषद्बाट यो प्रेरणादायी पद गाउन हेर्नुहोस् र सिक्रुहोस्, जुन स्वामी विवेकानन्दको मनपर्ने पद पनि थियो।

उत्तिष्ठत जाग्रत



विस्तारित गतिविधि

यी गीतहरूले कुन रूढीवादितालाई बलियो बनाउँछ?

गुडिया रानी बिटिया
रानी परियों की नगरी से एक दिन
राजाकुन्वर जी आएंगे महलों में ले
जा यें गे

अनुवाद: मेरी राजकुमारी गुडिया,
एउटा दिन तिम्रो आकर्षक राजकुमार
आउनेछ र उसले तिमीलाई आफ्नो
महलमा लैजान्छ।

यशोमती मैया से बोले नन्दलाला राधा
क्यों गोरी मैं क्यों काला

अनुवाद: नन्दलालले यशोधालाई
सोधे, म किन कालो छु र राधा किन
गोरी छिन?

के तपाईं आफ्नो मातृभाषामा एउटा
गीत सम्झन सक्नुहुन्छ जसले
रूढीवादितालाई बलियो बनाउँछ? मूल
गीतहरू लेख्नुहोस् र तिनीहरूलाई
कसरी परिवर्तन गर्ने भनेर साझा
गर्नुहोस्।

उत्तिष्ठत जाग्रत
प्रप्य वरान निबोधता,
क्षुरस्य धारा निशिता
दुरात्य, दुर्गम पथस्तत
कवायो वदन्ती

सुन्नुहोस् र प्रतिक्रिया दिनुहोस्
यो गीत **सुन्नुहोस्**। यसले कस्तो भावना जगाउँछ?

गतिविधि ३ : परिवर्तन बन्नुहोस्!

यो गीत **सुन्नुहोस्** र **सिक्रुहोस्**, र तपाईं कसरी सुपरहिरो
बन्न सक्नुहुन्छ र सकारात्मक परिवर्तन ल्याउन सक्नुहुन्छ
भनेर सोच्नुहोस्।



“उठ! जाग! र लक्ष्य पुरा
नभएसम्म नरोक्नु।”

— स्वामी विवेकानंद

गतिविधि ४: रूढीवादी

सङ्गीतलाई स्टेरियोटाइपहरू (रूढीवादी) सिर्जना गर्न पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ। स्टेरियोटाइपहरूले संस्कृति, जाति, रङ, लिङ्ग वा अन्य कारकहरूमा आधारित पूर्वकल्पित विचारहरू वा सामान्यीकरणलाई जनाउँछ। तर तपाईं यसलाई परिवर्तन गर्न सक्नुहुन्छ! निम्न गीत **सुन्नुहोस्** र यदि तपाईं भाषासँग परिचित हुनुहुन्न भने, अनुवाद पढ्नुहोस्:

बबुआ की मुरगी
बबुआ की मुरगी बोले ना
बबुआ का मुर्गा कुकडू कू
बबुआ की मुरगी रूठ गई
ना मानो मैं ना मानो
बबुआ का मुरगा क्यू अकाडे?
उस्के सर पर कलगी है
जिस्के सर पर ताज नहीं
वो बेचारी मुर्गी है

अनुवाद

बबुआको कुखुरा चुपचाप बस्छ,
जबकि बबुआको भाले बबाल मचाउँछ
"कक-आ-डुडल-डू!"
बबुआको कुखुरा नाराज छ,
भन्छ, "म मञ्जुरी दिन्न!"
तपाईंलाई के लाग्छ, बाबुआको मुर्गा किन घमण्ड
गर्छ?

किनभने उसले एउटा फेन्सी प्लुम लगाउँछ,
निर्दोष कुखुराको विपरीत, कुनै मुकुट बिना!

तपाईँले माथिको गीत परिवर्तन गर्ने एउटा तरिका
हो:

बबुआ की मुर्गी क्यो खुश है, क्यो खुश है?
क्योन्की अन्डा देती है, देती है!

अनुवाद: बबुआको कुखुरा किन खुसी छ?
किनभने उनले अन्डा दिन्छिन्!



सङ्गीतले हामीलाई मानिसहरूलाई एकसाथ
ल्याउन मद्दत गर्दछ तर यसले रूढीवादी धारणाहरू
पनि सिर्जना गर्न सक्छ। तपाईँलाई उत्साहित गर्ने गीत
खोज्नुहोस्। यसलाई सिक्रुहोस् र आफ्नो साथीलाई
सिकाउनुहोस्। तपाईँलाई प्रेरित गर्ने गीतहरू सहितको
पुस्तक सिर्जना गर्ने विचार गर्नुहोस्।

